

droom | t | huis

Workshop 1:

Migratie

THOMAS
MORE

Deze workshop werd ontwikkeld door studenten van de lerarenopleiding Lager Onderwijs van Thomas More, in opdracht van collectief MOOS.

Eindtermen

Mens en Maatschappij – Sociaal-culturele verschijnselen
2.11. De leerlingen kunnen illustreren dat arbeidsmigratie en het probleem van vluchtelingen een rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van onze multiculturele samenleving.
Mens en Maatschappij – Historische Tijd
3.8. De leerlingen kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.
3.9. De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Leerplandoelen

ZILL

Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld	
Oriëntatie op de samenleving	
OWsa6	<p>Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe migratie een rol speelt bij de ontwikkeling van onze multiculturele samenleving en de meerwaarde hiervan inzien.</p> <p>· 2.5-12j Ervaren en vaststellen hoe divers de afkomst van mensen in de eigen omgeving is - nieuwsgierig zijn naar die diversiteit</p>
Oriëntatie op tijd	
OWti3	<p>Gebeurtenissen uit het eigen leven en uit de geschiedenis verkennen en in de tijd situeren</p> <p>· 2.5-12j Belangstelling tonen voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders</p>
Socio-emotionele ontwikkeling	
Relationele vaardigheden	
SErv2	<p>De verscheidenheid van mensen als een rijkdom ervaren en deze benutten</p> <p>· 4-12j Het mooie en waardevolle van diversiteit ontdekken en beleven - diversiteit erkennen en respecteren als een normaal gegeven - in het dagelijkse leven positief omgaan met diversiteit - ontdekken op welke wijze diversiteit een verrijking kan zijn</p>

	· 8-12j Verschillen (h)erkennen tussen diverse sociale en culturele groepen – de specifieke identiteit en bijdrage van zo'n groep aan de samenleving herkennen
--	--

OVSG

Wereldoriëntatie	
Tijd	
Historische tijd	
DL-WO-TIJD-02.04	De leerlingen kunnen de invloed van de geschiedenis op een actuele toestand illustreren.
DL-WO-TIJD-02.11	De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, het heden en de toekomst, hier en elders.
Maatschappij	
Sociaal culturele verschijnselen: Groepen en culturen	
DL-WO-MAA-02.11	De leerlingen kunnen illustreren dat arbeidsmigratie en het probleem van vluchtelingen een rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van de multiculturele samenleving.

GO!

Wereldoriëntatie		
Code	OD/ET	Leerplandoelstellingen Mens en maatschappij
3.1.3.		Ik en de samenleving
		Migratie
3.1.3 46	ET MM 2.11	Met eigen woorden uitleggen wat verhuizen is (ook naar een ander land).
3.1.3. 47	ET MM 2.11	Positieve (bijv. een nieuw huis, een nieuwe job ...) en negatieve redenen (bijv. onveilige omgeving ...) opsommen waarom mensen verhuizen.
3.1.3. 48	ET MM 2.11	Met eigen woorden voorbeelden illustreren dat leven in een nieuwe woonomgeving niet altijd gemakkelijk is (andere gewoontes, andere taal, andere mensen ...).
3.1.3. 49	ET MM 2.11	Illustreren met voorbeelden dat migratie (arbeidsmigratie, vluchtelingenmigratie ...) een rol heeft gespeeld bij de ontwikkeling van onze multiculturele samenleving.
3.1.3. 50		Met eigen voorbeelden illustreren dat migratie van alle tijden is en in elke samenleving.
Code	OD/ET	Leerplandoelstellingen Tijd
3.4.5		Historische tijd

3.4.5. 38	ET MM 3.9*	De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en toekomst, hier en elders.
-----------	------------	--

Materiaal

- Laptops
- Leerpad: de leerlingen scannen de QR-code of gebruiken volgende link: https://www.bookwidgets.com/play/rbLL-XrF-iQAFridgugAAA/4FCMM4Q/workshopmigrat?teacher_id=6402188134318080
- PLAYMOBIL-mannetjes, briefpapier en koffer met kledij, een knuffel, afbeeldingen van familie, etc.

Begrippenlijst

- Erfgoed – leerkrachtniveau

Erfgoed zijn sporen uit het verleden die de moeite waard zijn om te bewaren voor de toekomst en omdat ze ons iets leren over het verleden, het nu en de toekomst. Dit is afhankelijk van persoon tot persoon en generatie tot generatie. Er zijn drie soorten erfgoed: roerend, onroerend en immaterieel.

- Roerend erfgoed zijn zaken die je kan verplaatsen. Dit zijn bijvoorbeeld schilderijen, foto's, teksten, juwelen, boeken, tapijten, brieven etc.;
- Onroerend erfgoed zijn zaken die je niet kan verplaatsen. Dit zijn bijvoorbeeld monumenten, landschappen, kanalen, molens etc.;
- Immaterieel erfgoed is niet tastbaar. Enkele voorbeelden zijn ambachten, rituelen, verhalen, talen, feesten etc.

- Erfgoed – leerlingniveau

Erfgoed zijn sporen uit het verleden die we de moeite waard vinden om te bewaren voor later. Dat kunnen bijvoorbeeld oude voorwerpen, gebouwen of tradities zijn. Ze geven ons belangrijke informatie over hoe mensen vroeger leefden en helpen ons te begrijpen hoe de wereld is veranderd. Het is belangrijk om erfgoed te bewaren, zodat we ervan kunnen leren en het door kunnen geven aan volgende generaties.

- Migratie – leerkrachtniveau

Migratie is de verplaatsing van personen van de ene naar de andere plaats. Mensen migreren bijvoorbeeld om in een ander land te gaan werken of omdat zij op de vlucht zijn voor oorlog. De reden waarom mensen migreren kan dus verschillen.

- Migratie – leerlingenniveau

Migratie is de verplaatsing van personen van de ene naar de andere plaats. Mensen migreren bijvoorbeeld om in een ander land te gaan werken of omdat zij op de vlucht zijn voor oorlog.

Aandachtspunt

Het is belangrijk om te weten dat de onderwerpen die tijdens deze workshop behandeld worden gevoelig kunnen zijn en mogelijk emoties en reacties bij de leerlingen kunnen uitlokken. Het is dus essentieel dat, als de leerlingen samenwerken met anderen, er een veilig klimaat wordt gecreëerd.

1. Inleiding

Indien de leerkracht de workshops afzonderlijk geeft, is het belangrijk om de algemene inleiding over erfgoed te doorlopen.

1.1 Aanzet van het verhaal van Mohamed

Indien dit de eerste workshop van de reeks is, kan de leerkracht ervoor kiezen om de algemene inleiding te doorlopen. Dit biedt de mogelijkheid om belangrijke aspecten te herhalen en de context van de specifieke workshop te verbinden met de eerdere workshop(s). Indien er al andere workshop(s) gevolgd zijn, mag de leerkracht dit overslaan, zodat de focus volledig wordt gelegd op de inhoud die aangeboden wordt in deze workshop. Vertel de leerlingen dat ze tijdens deze workshop over migratie zullen leren. Ze maken kennis met twee verschillende verhalen van kinderen die gemigreerd zijn. Beide verhalen zijn waargebeurd, dit helpt om het begrip 'migratie' verder uit te leggen.

Bespreek (klassikaal) aan de hand van volgende vragen:

- *Je hebt het begrip misschien al eens gehoord, wat weet je over 'migratie'?*
- *Heb je al eens over migratie gehoord in je omgeving, bijvoorbeeld in het nieuws of iemand die je kent?*

De leerkracht vertelt het eerste deel van het verhaal van Mohamed.

Hallo, ik ben Mohamed en ik ben 7 jaar. Ik woon al heel mijn leven in Syrië, in de stad Aleppo samen met mijn familie. Onlangs is er oorlog uitgebroken in mijn land. Mijn mama en papa willen samen met mij en mijn zusje vluchten.

Bespreek het verhaal (klassikaal) aan de hand van volgende vragen:

- *Wat doet dit verhaal met jou?*
- *Waarom wil het gezin van Mohamed weg uit Syrië?*
- *Waarom denk je dat het moeilijk kan zijn voor Mohamed om zijn thuis(land) te verlaten?*
- *Hoe zou je je voelen als je je thuis(land) moet verlaten?*

Kom samen met de leerlingen tot een definitie van migratie aan de hand van volgende vragen:

- *Wat heeft het verhaal van Mohamed met migratie te maken?*
- *Wat zou migratie dan zijn?*

Als mensen vanuit hun eigen land naar een ander land verhuizen, noemen we dit migratie. Waarom mensen dat doen kan verschillende redenen hebben.

Bespreek met de leerlingen de opdrachten van deze workshop. Ze zullen in kleine groepen het verhaal van Mohamed verkennen. Later in de workshop maken ze kennis met het verhaal van Irène, die ook geëmigreerd is. Door deze verhalen te verkennen en de ervaringen van deze kinderen te volgen, krijgen de leerlingen een dieper inzicht in migratie van alle tijden. Om deze opdrachten uit te voeren, is het gemakkelijk om de leerlingen in duo's te verdelen. Elk duo heeft een laptop of een iPad ter beschikking om de verhalen van Mohamed en Irène te lezen en te verkennen. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen op een interactieve manier kunnen samenwerken.

2. Kern

De leerlingen gaan aan de slag door met hun laptop of iPad naar de website van BookWidgets te surfen, waar ze samen in duo's het online leerpad doorlopen. Dit leerpad is opgedeeld in verschillende stops waarbij elke stop een deel van het verhaal van Mohamed en Irène is. Deze stops richten zich op verschillende aspecten van migratie, waardoor de leerlingen een dieper inzicht krijgen in dit onderwerp. Voor elk aspect of onderwerp, krijgen de leerlingen extra informatie en lossen ze samen korte vragen of opdrachten op.

2.1 Stop 1 – Waarom migreren?

In het online leerpad lezen de leerlingen in duo's een korte tekst die de twee belangrijkste soorten migratie behandelt die tijdens deze workshop besproken worden, enerzijds arbeidsmigratie en anderzijds vluchten. Als opdracht bij deze stop, worden er verschillende voorbeelden van migratie voorzien, waarbij de leerlingen aangeven om welke soort migratie het gaat. Na het maken van deze opdracht, beluisteren de leerlingen het eerste videofragment van Mohamed.

2.2 Stop 2 – De flessenpost

Na het beluisteren van het eerste videofragment, lezen de leerlingen de brief van Irène. Deze brief biedt een ander perspectief op migratie dan het verhaal van Mohamed. Als de leerlingen de brief hebben gelezen, beantwoorden ze opnieuw enkele vragen. Door deze vragen te beantwoorden, worden ze aangemoedigd om dieper na te denken over de inhoud van de brief en om belangrijke details en betekenissen te verwoorden.

Suggestie

De leerkracht kan ervoor kiezen om de leerlingen een handgeschreven brief te laten maken.

2.3 Stop 3 – Ik migreer en ik neem mee

Tijdens deze stop worden de leerlingen uitgenodigd om een kijkje te nemen in de koffer van Irène, die symbool staat voor haar migratie naar een ander land. De leerlingen lezen een kort tekstje over wat de passagiers van de Red Star Line destijds moesten meenemen tijdens hun tocht naar Amerika. Na het bekijken van Irènes koffer, worden ze ook uitgedaagd om Mohameds koffer in te pakken. Hier lezen ze een kort tekstje waarin wordt beschreven dat Mohamed erg weinig tijd had om zijn koffer te maken vanwege de omstandigheden van zijn vertrek. In deze opdracht mogen de leerlingen maximaal drie items selecteren die hij zou

hebben meegenomen tijdens zijn vertrek.

Suggestie

De leerkracht kan een echte koffer met voorwerpen gebruiken.

2.4 Stop 4 – Op weg

Na het samenstellen van de koffers, lezen de leerlingen opnieuw een kort tekstje over hoe zowel Mohamed als Irène de oversteek maakten naar hun eindbestemming. Dit biedt enerzijds een inzicht in de verschillende manieren waarop mensen kunnen migreren. Anderzijds worden de leerlingen aangemoedigd om na te denken over andere vervoermiddelen om te migreren. Dit stimuleert hen om zich bewust te worden van de diverse vervoermiddelen die mensen kunnen gebruiken om hun thuisland te verlaten. Vervolgens maken de leerlingen de sleepoefening in het online leerpad. Ze slepen de juiste voor- en nadelen naar de juiste vervoermiddelen.

2.5 Stop 5 – Kennismaking tussen Mohamed en Irène

Bij deze stop bekijken de leerlingen twee videofragmenten: zowel het vervolghverhaal van Mohamed als het vervolghverhaal van Irène. Deze video's kaderen de verdere ervaringen van de personages en laten zien hoe hun leven zich na de migratie verder opbouwt. Na het bekijken van de videofragmenten, neemt één leerling de rol van Mohamed op zich en de andere leerling de rol van Irène tijdens een interview. Vervolgens bekijken de leerlingen de richtvragen in het online leerpad, die hen helpen zich voor te bereiden op het interview. Het interview biedt niet enkel de mogelijkheid om zich in het begrip van migratie te verdiepen, maar ook om empathie te ontwikkelen door zich in te leven in de ervaringen van de personages.

Suggestie

Indien er tijd over is, is er een extra opdracht beschikbaar. Ze worden uitgenodigd om een brief te schrijven naar Mohamed en/of Irène op basis van enkele vragen:

- *Welke vragen heb jij nog voor Mohamed of Irène?*
- *Wat zou jij hen graag willen meegeven?*
- *Wat bewonderen jullie aan Mohamed of Irène?*

3. Slot

Voor de slotopdracht van deze workshop, wordt er een interactieve opdracht geïntegreerd. Teken of projecteer op het digibord drie vakken: één voor 'Mohamed', één voor 'Irène' en onderaan een vak voor 'samen'. Er worden klassikaal gerichte vragen gesteld aan de leerlingen over de inhoud van de workshop en beide migratieverhalen. In de vakken worden enkele kernwoorden geschreven op basis van de vragen. Na de slotopdracht wordt de workshop op een rustige en aangename manier afgesloten met een klasgesprek. Bij dit gesprek worden de verschillen en gelijkenissen tussen beide migratieverhalen nogmaals aangehaald.

Bespreek (klassikaal) aan de hand van volgende vragen:

Tijdens het bespreken schrijft de leerkracht enkele kernwoorden in de vakken op het bord.

- *Wie is er met de boot vertrokken?*
- *Wie heeft een goede reis gehad?*
- *Wie had maar een kleine koffer mee?*
- *Wie is moeten vluchten?*
- *Wie heeft zonder ouders gereisd?*

Achtergrondinformatie

Stop 1 – Waarom migreren?

Een migrant is iemand die verhuist naar een ander land. Waarom hij of zij dat doet kan verschillende redenen hebben. We verstaan twee grote categorieën: vrijwillig en onvrijwillig. Als een persoon zelf kiest om te migreren, is hij vrijwillig migrant. Zo kan je migreren om bijvoorbeeld een betere baan te krijgen (arbeidsmigratie). Als een persoon gedwongen wordt om te migreren vanwege een onveilige situatie in zijn land, is hij een onvrijwillige migrant en een vluchteling. Dit kan bijvoorbeeld zijn omwille van oorlog of natuurrampen.

Stop 2 – De flessenpost

Irène was een passagier aan boord van de SS Lapland, een schip van de Red Star Line. De Red Star Line was een rederij die mensen van Antwerpen naar New York en Philadelphia vervoerde tussen 1873 en 1935. Irène emigreerde naar Amerika omdat haar ouders daar werkten in een fabriek waar ze landbouwwerktuigen maakten. Daarom is zij ook een arbeidsmigrant.

Stop 3 – Ik migreer en ik neem mee

Het vertrek van Irène was lang van tevoren gepland, waardoor Irène veel tijd had om haar koffer in te pakken. Mohamed, die vluchtte uit Syrië, had dat niet. Hij had op zijn reis maar enkele voorwerpen bij, enkel wat hij nodig had. Als je vrijwillig migreert, neem je andere voorwerpen mee dan wanneer je moet vluchten.

Stop 4 – Op weg

Mohamed nam een rubberboot van Turkije naar Griekenland. Waarom gaan er zo veel mensen met de rubberboot, terwijl er andere manieren zijn om te reizen die veel veiliger en sneller zijn? De meeste luchtvaartmaatschappijen in Europa nemen enkel passagiers mee die een visum hebben. Een visum is de toestemming die je krijgt om een land te betreden. Vluchtelingen hebben dat niet. Daarom laten luchtvaartmaatschappijen hen niet op het vliegtuig uit angst voor hoge boetes. Een reis met de boot is vaak de laatste kans voor migranten om in Europa te geraken. Die reizen worden door mensensmokkelaars georganiseerd, die een hoge prijs vragen voor de onmenselijke omstandigheden op de boot zelf. Daar heb je geen visum voor nodig, maar de gevaren zijn veel groter.

In de tijd van Irène kon je als gewone burger nog niet het vliegtuig nemen. Daarom was de enige manier om naar Amerika te reizen de boot nemen. De boten van de Red Star Line waren groot en luxueus. Het grootste schip, de Belgenland II, kon wel 2500 passagiers vervoeren: 500 in de eerste klasse, 500 in de tweede klasse en 1500 in de derde klasse. Daarbij had de Belgenland II ook verschillende andere ruimtes waar je naartoe kon om te ontspannen, zoals een fitnessruimte, een zwembad, een danszaal, een speelgoedkamer, een restaurant, een salon en een rookruimte. De personen die in de eerste en tweede klasse verbleven, mochten gebruikmaken van deze faciliteiten. De personen die in de derde klasse verbleven, mochten dit niet. Zij verbleven in kleine, donkere kamers op het schip.

Stop 5 – Kennismaking tussen Mohamed en Irène

Mohamed komt veel problemen tegen onderweg! Hij reist in een rubberboot met 60 mensen, heeft weinig spullen mee, verliest zijn schoen en laat zijn knuffel achter. Dagelijks voldoende eten zat er niet in, soms aten ze alleen een stuk fruit of een blik sardientjes. Irène heeft zelf weinig problemen gehad. Ze kon zich vrij bewegen en kreeg dagelijks voldoende te eten. Samen met de kinderen uit de tweede en derde klasse vierde ze Kerst op het dek.

4. Bronnen

Diels, W. D. (z.d.-a). De buitenklas - erfgoed.

Erfgoed in het primair onderwijs. (2021). Erfgoed Brabant Academie.
<https://www.erfgoedbrabantacademie.nl/primair-onderwijs>

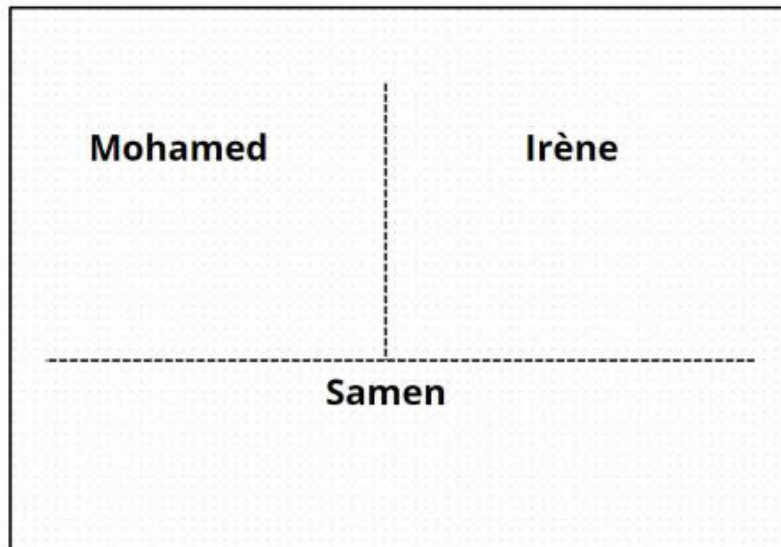
Het avontuur van Irène Bobelij. (z.d.). Red Star Line Museum.
<https://redstarline.be/nl/irene-bobelijn>

Miljoenen mensen, één droom | Red Star Line Museum. (z.d.).
<https://redstarline.be/nl> Ministerie van Algemene Zaken. (2018b, juli 12).

Hoe en waarom migreren mensen? Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/migratie/vraag-en-antwoord/hoe-en-waarom-migreren-mensen>

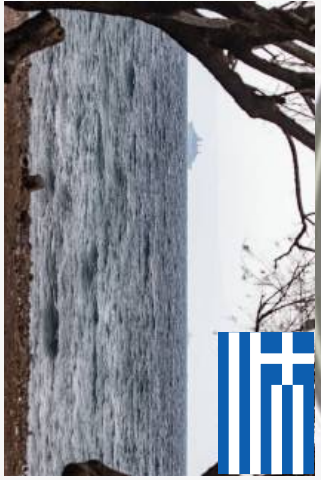
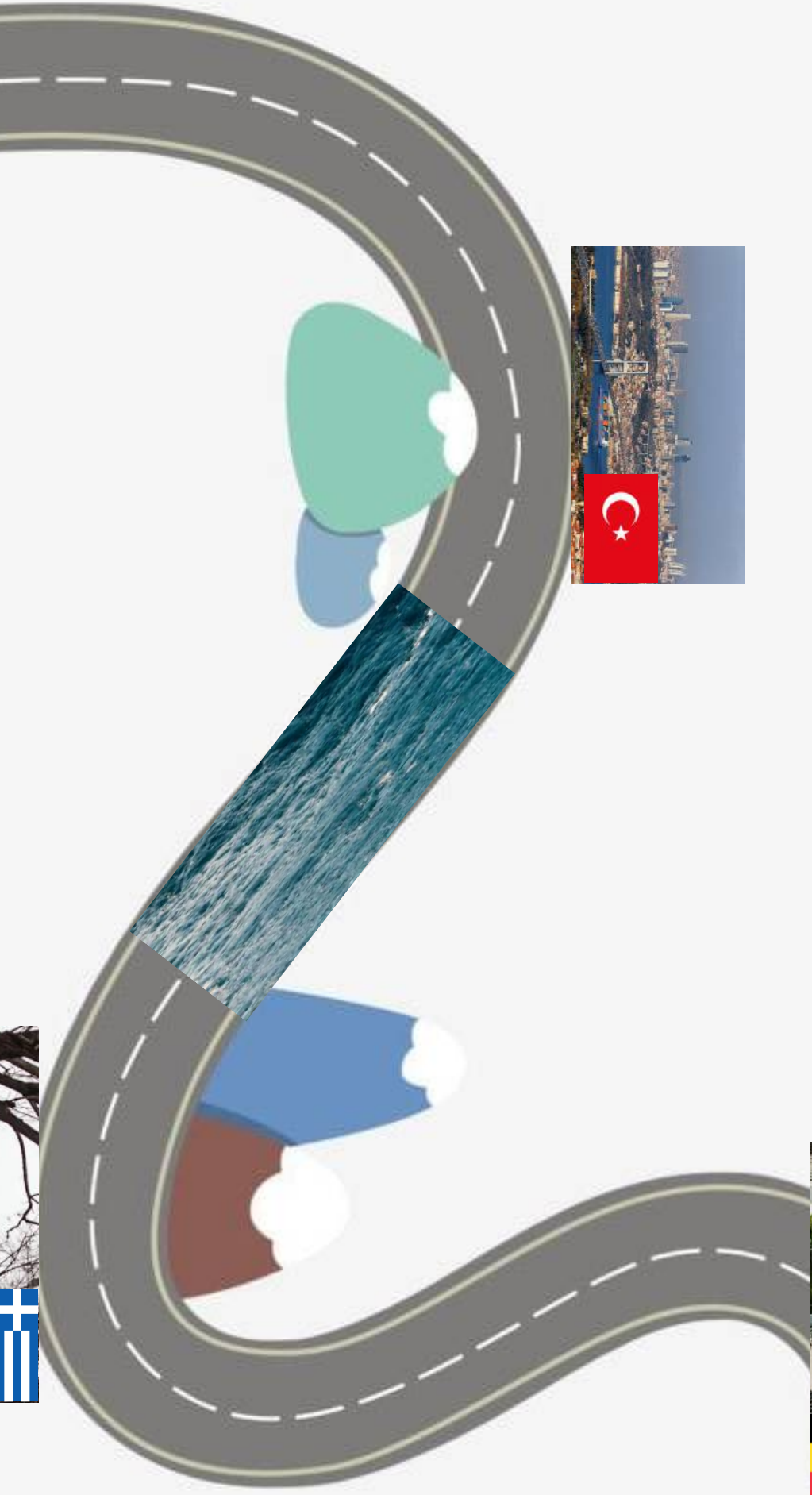
5. Bijlagen

Slotopdracht – vakken op het (digi)bord

QR-code online leerpad

Hallo, mijn naam is Irène Bobelijn en ik ben geboren in 1922. Ik ben zes jaar oud en ik woon bij mijn grootouders in Gent. Zo meteen maak ik de overstek van België naar Amerika, omdat mijn mama en papa daar werken in een fabriek waar landbouwwerktuigen gemaakt worden. Een vriend van mijn ouders heeft mij thuis opgehaald en naar Antwerpen vervoerd. Voor ons vertrek werden we medisch onderzocht. Ze keken of ik luizen had en controleerden mijn ogen. Ik moest ook gymnastiekoefeningen doen. Dat doen ze om te kijken wie een goede gezondheid heeft, want als je een slechte gezondheid hebt, mag je het schip niet op. Over enkele ogenblikken gaat de lange tocht naar Amerika beginnen. Ik ben klaar om te vertrekken, mijn koffer is al aan boord van het schip. Ik ga mijn grootouders nog uitzwaaien op de reling van het schip. Wat ben ik blij dat ik na een lange tijd mijn mama en papa ga terugzien.